

Verslag voorjaarsbijeenkomst van het Skrjabin Genootschap, gehouden ten huize van Stichting Gaudeamus op zondagmiddag 25 april 2004:

Voor aanvang van het recital werd er weer heerlijk bijgepraat onder het genot van een kopje koffie of thee en een lekker speculaasje.

Helaas waren er niet veel mensen gekomen om het interessant geprogrammeerde pianorecital van Froukje Verhagen bij te wonen, maar degenen die er waren behoren dan ook tot de echte liefhebbers!

Nadat de zaal was geopend en iedereen een plekje had gevonden nam vice-voorzitter Louis Nijding het woord en heette de luisteraars en Froukje Verhagen welkom, om vervolgens een introductie te geven van (een deel van) de te spelen werken.

Voor de pauze programmeerde Froukje: Chopin, preludes opus 28, nummers 1, 7, 8, 10, 13, 14, 22 en 23, Skrjabin (sonate nummer 10). Van Janacek de interessante tweedelige sonate '1.X.1905' bestaande uit de delen "Voorgevoel" en "De dood" en ten slotte Skrjabins etudes opus 8, nummers 11 en 1.

Frédéric Chopin, Preludes opus 28

Chopin is begonnen met de preludes uit opus achtentwintig in 1836, toen hij roem en populariteit genoot in Parijs; hier werd hij voorgesteld aan de schrijfster George Sand. Tegelijkertijd onderhield Chopin een sentimentele affaire met Maria Godzinska, de tienerzus van Poolse schoolvrienden. Hoewel Chopin deze relatie eigenlijk niet wilde voortzetten, stuurde Maria aan op een huwelijk. Haar ouders grepen echter in - alarmerende berichten over Frédéric's gezondheid speelden hierbij een rol - en de betrekkingen tussen hun dochter en de componist werden verbroken. Chopin, door dit alles zeer aangeslagen, zocht troost bij George Sand. Samen vertrokken ze naar Mallorca, waar ze genoten van hun privacy en het warme weer; weldadig voor tuberculosepatiënten als Chopin. Onmiddellijk begon hij daar aan zijn opus 28, als een cyclus, niet als aparte stukken. Bachs 48 preludes en fuga's stonden model. Elke prelude in majeur wordt gevolgd door een ander in relatief mineur, dat wil zeggen C-groot wordt gevolgd door a-mineur, en niet door c-mineur. Er is een grote variëteit in textuur en stemmingen, van de eenvoud van A-groot tot de dramatische handelingen van g-klein, de geagiteerde beweging van fis-klein naar de imposante vrede die heerst in het E-groot. Met de preludes creëerde Chopin een grote vorm uit vele miniaturen.

Aleksandr Nikolajevitsj Skrjabin, Sonate nr 10

Dit is de laatste sonate van Skrjabin. In 1913 keert hij terug naar het drieklankenprincipe; kleine en grote tertsen gieren als raketten door de schaduw van onze gedachten. Toch is er een breuk met voorheen bekende patronen en dit stuk is daarentegen vol van trillers, donderslagen en lichtflitsen. Zijn vrienden noemden de tiende sonate dan ook de "trillersonate". Skrjabin zelf betitelde deze sonate als 'insectenmuziek'. Insecten zijn immers geboren uit de zon, 'kussen van de zon'. Luisterend naar deze sonate zijn we in een minder esoterische wereld beland dan in de

rest van de late werken het geval is. Voor ons is de tiende sonate een nieuwe romance, die leidt tot een grotere toegankelijkheid tot de componist. Zijn muziek nam hiermee een nieuwe richting.

Aleksandr Nikolajevitsj Skrjabin, Etudes opus 8

Deze etudes, geschreven in 1894, kostten veel werk en revisie. Skrjabin speelde zelf enkele ervan in St. Petersburg in 1895. In deze etudes wordt de virtuositeit ten volle benut. Tertsen, sexten, octaven, gebroken akkoorden, rijke toonpaletten, ritmische complexiteit en chromatische harmonie wijzen met een vinger naar de toekomst, doch de taal is die van de laatromantiek. De 11e etude is een idealisatie van de melodielijn in Rachmaninovs opus 4 nummer 4 (een Georgisch meisje dat de hoofdrol heeft in zijn lied "O schone, staakt uw zingen"). Tevens is deze etude een noodzakelijk rustpunt voor de hemelbestormende, pathetische 12e. Etude opus 8 nummer 1 is een opgewekte energie die vloeit.

Hoewel Froukje Verhagen de geprogrammeerde werken heel mooi vertolkte, maakte zij de meeste indruk op mij met haar uitvoering van de tiende sonate van Skrjabin!

PAUZE

Tijdens de pauze werden er weer veel verhalen en belevenissen uitgewisseld onder elkaar. Zo had Ed Frederiks (de auteur van de portrettekening die wij in ons briefhoofd en op het bulletin voeren) weer een prachtige portrettekening gemaakt van onze

favoriete componist, nu op oudere leeftijd. Een lekker wijntje erbij ... het was weer goed toeven in Amsterdam!

Na de pauze begon Froukje met een boeiend stuk van Franz Liszt, namelijk uit St. Francois d' Assise, La prédication aux oiseaux.

Daarna volgden de preludes opus 11 van Skrjabin, die nog toegelicht werden door Louis Nijding:

Aleksandr Nikolajevitsj Skrjabin, 24 preludes op. 11

Herinnerend aan het belang van Mallorca voor Chopins preludes, kent Skrjabin aan ieder stuk van zijn preludes ook datum en plaatsnaam toe. Het toonschema is dat van Chopin, omhoogklimmend door de kwintencirkel. Anders dan Chopin verdeelt Skrjabin zijn cyclus onder in vier episodes van zes preludes. Een analyse van de stukken, ook in datum en tijd, toont aan hoeveel hoofdbreken het kostte om te komen tot de bestaande volgorde. Zo is nummer 4, de eerste van de 24, begonnen in 1892, nummer 6 een jaar later, nummers 1 en 10 volgden in Moskou, 14 in Dresden, nrs 3, 19 en 24 in Heidelberg, nrs 17, 18 en 23 in Vitznau (een Zwitsers oord bij het Meer van Luzern dat hij bezocht tijdens een tournee in 1895). Later in het jaar volgden de nummers 7, 13, 15, 20 en 21 weer in Moskou. De preludes nummer 2, 9 en 16 zijn gedateerd november 1895, een datum die een 'lead' zou kunnen zijn naar de naderende breuk met zijn eerste geliefde, Natalja Sekerina. (Noot redactie: Terzijde is vermeldenswaard dat Skrjabins prelude nummer 5 is geschreven in Amsterdam, in 1896!)

Na afloop kreeg de pianiste Froukje Verhagen een hartelijk applaus voor haar begeesterde recital en een mooie bos bloemen!

Fijn dat Ruud van Velsen weer foto's heeft gemaakt voor onze website!

Daarna was er nog een bestuursvergadering:

- Antiquarisch bulletin besproken met Ton en Wil Willemsen, hun zoons runnen een uitgeverij van een muziek- & computertijdschrift, dus wellicht bestaat er een kans dat zij willen helpen het Skrjabin Bulletin weer gedrukt te gaan uitgeven. Wij leveren dan de artikelen en globale vormgeving aan, dus het gaat alleen om het verwerken, drukken, uitgeven en distribueren.
- Verder zoeken wij sponsors en subsidiënten, opdat wij in de toekomst het organiseren van lezingen, recitals en dergelijke verder kunnen uitbreiden naar andere Europese muziekcentra.
- Tevens zal het oprichten van een Europees Skrjabin Genootschap geëffectueerd moeten worden.
- Betreffende de procedure tegen Buitenlandse Zaken bestuursrechtspraak Raad van State. Plan is om Rolf, samen met Louis en Marlies naar de Raad van State te laten gaan, om te voorkomen dat onze genootschapscontacten met het Skrjabin Museum te Moskou verbroken worden door deze procedure. Dat kan niet de bedoeling zijn voor wat betreft het cultureel goed! Rolf zal e.e.a. bespreken met een jurist, en zal tevens de directeur van de KvK in Amsterdam (mr Onno Groen) hierbij betrekken.
- Het statutaire vestigingsadres van het genootschap dient gewijzigd te worden naar: p/a Gaudeamus, Swammerdamstraat 38, 1091 RV Amsterdam (staat momenteel nog op Zocherstraat; dit is het oude Amsterdamse adres uit de bestuursperiode van Jan ter Brake).
- Helaas was Jan ter Brake afwezig. Coen Linnekamp was afwezig met bericht wegens werkzaamheden. Tine Sijm had wel toegezegd om te komen, maar bleek helaas ook afwezig; hierdoor hebben we geen unaniem besluit kunnen nemen wat betreft een aantal punten die op de agenda stonden.
- Antal Sporck heeft aangeraden Gaudeamus te verlaten (vindt het een beetje onverzorgd daar), maar ons inziens is het er gezellig en betaalbaar! Bovendien zal Gaudeamus (samen met De IJsbreker) medio 2005 verhuizen naar een nieuw gebouw, het muziekcentrum aan het Amsterdamse IJ.

Hoek van Holland, 27 juni 2004
Marlies Roerade